

Ik leerde Ferd kennen, toen hij zes jaar was. Hij nam in onze school een bijzondere plaats in. Zijn intellect, door zijn reizen en de omgang met zijn vader vroegtijdig gewekt, garandeerde hem een superioriteit, die goed paste bij zijn zwijgzame aard. In de denktank van onze klas was er niets, wat Ferd niet kende. Het imponeerde ons geweldig, als hij op zijn smalle schoolatlas met een rood potlood de routes van zijn reizen intekende. Rondom de jongen stapelde onze fantasie alles op, wat wij over vreemde landen droomden. We zagen hem in avonturen, die wij in onze spelletjes moeizaam reconstrueerden en als wij in de aardrijkskundeles de nuchtere feiten van vreemde kusten met de "belangrijkste bron van inkomsten" uit het hoofd moesten leren en tot welk land ze behoorden, waren het Ferd's ogen, die alles in zich hadden, wat wij achter de letters vermoedden. Hij kende de wereld. Hij kende het wonder. Zelfs de leraren vroegen hem vaak naar wat hij had gezien. Het waren vragen, die niet tot het huiswerk behoorden.

Ferd kon meteen alle vreemde woorden goed uitspreken. Hij werd nooit rood vanwege een naam.

Alleen in de godsdienstles faalde hij. Het gebeurde heel vaak, dat Ferd zei: "Dat geloof ik niet." Bijvoorbeeld het wonder van de bruiloft van Kanaän of het woord van de Heer tot Petrus: "Steek je zwaard in de schede..." Toen hij op een zonovergoten namiddag de astmatische godsdienstleraar bij het uit het hoofd leren van het lijdensverhaal van Christus, terwijl wij allen met een vermoeide verveling de plaatjes van de heilige snorrenbaarden beschilderden, vroeg: "Ja, waarom is Jezus eigenlijk naar de hemel gegaan, toen hij was verrezen? Waarom bleef hij niet hier?! Ze zouden toch allemaal blij zijn geweest, als hij hier was gebleven...", kreeg hij een berisping in het klassenboek vanwege brutaal gedrag.

Hij compenseerde dit onvermogen, om dingen te geloven, alleen omdat de godsdienstleraar ze zo vertelde, door de gymnastiekles. Hier was Ferd ons ideaal. Hij beheerste iedere oefening. Met kracht verbond hij behendigheid. Zijn vader verbeterde dit schoolcorrecte gymmen door een consequente sportieve opvoeding. Iedere morgen om zeven uur gaf hij Ferd op de deel van de schuur boksles. Als punchingball fungeerde een zak, die de majoor met krantenberichten over redevoeringen van de keizer had volgestopt. Voor de slagen van de jongen was hij zwaar genoeg.

Terwijl wij in de donkere kamers van onze ouders met loden soldaatjes de Balkanoorlog naspeelden, postzegels plakten en zwaar werden gestraft, omdat we als het koud was zonder sjaal of jas op straat gingen, reed de majoor 's avonds met zijn zoon over de vochtige weilanden. Ferd sliep op een harde matras, in de zomer nam hij vaak, onder algemene verontwaardiging van het stadje, naakt een bad in de drinktrog voor het herenhuis. We kregen altijd een rood hoofd, als we erbij waren. Stiekem keken we naar het bruine lichaam van Ferd, dat in de zware lucht van akkers en weilanden stond, alsof het daaruit was geboren.

Ferd was door zijn slagen in de hele school beroemd. Zelfs die uit de hogere klas respecteerden hem. Ieder meningsverschil beslechtte hij sportief correct. Hij werd steeds woedend, als er niet fair werd gevochten. Als iemand bij een stoeipartij een gemene handgreep gebruikte – of de

tegenstander schopte, hem liet struikelen of in de buik sloeg -, nodigde Ferd hem uit om drie ronden te boksen en sloeg hem neer, om de eer van de klas weer te herstellen.

Ferd kende geen vijanden, alleen vechtpartners. Niemand, van wie hij had gewonnen, nam hij iets kwalijk. Zijn vader voedde hem streng op in de ridderlijke traditie van de officiersadel van de vorige eeuw.